

До

Др. Председател на
Комисия по защита на природата при
Българската Академия на науките

Т у р

О Т Ч Е Т Е Н Д О К Л А Д

от Н. Виходцевски - секретар и
Алекси Петров - член на Бюрото
на същата

ОТНОСНО: служебната командировка в
Кърджалийски и Ямболски
окръзи.

БАН-Комисия по защита на природата

Вх. № 312 Дело. 8

Получено на 21.11.64.

Другарю Председател,

Съгласно Вашата заповед №3 от 2 ноември т.г. бяхме командировани горепосочените окръзи с цел: в Кърджалийски окръг да посетим и проверим състоянието по възможност на трите черборови резервата/"Казълчерпа", "Чамлъка" и "Боровец"/ и да издирим вкаменена гора, намираща се в землището на село Нановица с оглед тя да бъде обявена като природна забележителност, а в Ямболски окръг да посетим резервата за колхидски фазан "Долна Топчия", намиращ се в землището на град Елхово и да проверим спазването на режима в него, прилагането на Наредбата за стопанисването и устройството му и общото му състояние.

Предварително със съдействието на инж. Марин Топков от службата "Защита на природата" при Комитета по горите и горската промишленост влязохме във връзка с ОУГ гр. Кърджали и г.с.гр. Елхово и предупредихме за нашето идване за да ни се осигури възможното съдействие.

В изпълнение на възложената ни задача потеклихме от София на 4 ноември след обед за Кърджали, където и пристигнахме към 23 часа през нощта. Настанихме се в хотела, където ни бяха предварително заангажирани легла.

На другия ден, 5 ноември, бяхме любезно приети от директора на ОУГ Кърджали др. инж. Кърпачев. След като изложихме целта на нашето идване обсъдихме плана на работата, др. Кърпачев ни осигури една джипка и ата ра към нас инж. Бояджиев от горското стопанство. Веднага потеклихме към село Нановица за да издирим въпросната вкаменена гора, за която имамх само данни, взети от статията на инж. Захаров, публикувана в бр2 на списанието "Турист" от 1958 година. В статията обаче не се посочва точното местонахождение, освен, че се намира в землището на с. Нановица, Крумоградско в сред един туфов масив, че "Тя се достига доста трудно поради дилно нагънатия релеф на местността и еднообразието на пейзажа" и че "Лесно може да се сбърка между доловете нейния дол". Действително, въпреки всичкото съдействие, оказано ни от местните горски надзиратели и от разпити на местни хора, не можа да се изясни местонахождението на въпросния природен обект. За да не губим ценното и твърде ограничено време и да не се лутаме безцелно по урвите, заръчахме на горските надзиратели при техните обиколки да се постараят да издирят този обект като го открият да докладват за това в горското стопанство гр. Кърджали. Съпроводени от горските надзиратели потеглихме към резервата "Чамлъка" като по пътя се отбихме в село Татул, Нановицка община, за да видим старинни развалини, намиращи се в района на селото и което място, както информираха, до сега не е било посещавано от никой изследовател или археолог и за което няма никакви данни, нито предания, легенди или сказания. Тази местност, наричана "Асар" се намира край махалата "Кая-баш" се ограничава на юг от Сякюлю дере, на запад - от Гехче дере, на изток от местността "Бузлу" а на север от махалата. Самите археологически обекти са разположени върху стръмни към юг скали от вулкански туф

издялани в самата скала, а има и разрушена зидария. В скалата са издялани стъпала, ниши, отточни канали, амфороподобно "зърнохранилище", пробито от едната страна и отгоре имащо четвъртит отвор и пр. След като направихме документални снимки, замолихме местността да се постави под временен режим на охрана - да не се допуска вадене на камък/в района се вадят и делат камъни и две стъпала бяха пресно откъртени/, да не се копае и да не се вземат от тук никакви делани камъни и да не се рушат запазилите се още зидове. Пашата не забранихме. Както казахме, научни разкопки тук не са правени, обаче, по свидетелството на местните хора, тук преди 25 години по време на председателстване на Иван Сакълиев е копано по собствена инициатива, разкрита е една част от видимите сега скални останки, извадени са скелети, черепи и др.

След огледа на мястото потеглихме към резервата "Чамлъка". Резерватът не представлява общ горски масив, а е разчленен поради силно пресечеността на отделни горски петна, разположени по доста стръмни склонове. Към черборови насаждения тук се примесват значителен брой и в значително количество различни видове широколистни дървета и храсти. Естествен боров подраст тук се развива много добре и гората се възобновява и се шири естествено. На места по склоновете личи терасиране и изкуствено засаждане на чер бор. През резервата минава коларски път за едната от махалите. Край пътя видяхме отсечени десетина млади борчета. Резервата е означен с една табела, закована върху един вековен бор край поменатия път. Този бор тук го наричат "Патриарха" и местните хора смятат, ^{че} доникналата на бяло млада гора се дължи на самосев от него. На височина този столетник достига към 30 метра. Стъблото му е раздвоено, като долната нераздвоена част има обиколка 3.52 метра, а горните стъбла - с по два метра обиколка. Из гората се намира и старо турско гробище. По свидетелството на горските надзиратели в резервата не се наблюдават нарушения и ~~самото~~ население го пази.

На обратен път привечер се отбихме към село Пазарци, където в местността "Ерепаяна" се намира гигантски ясен с обиколка 7 метра и височина към 30-35 метра. Тук младият учител Аптула Мюмюнов Юмеров ни разказа няколко предания свързани с това място, което от местното население се гачи като свято. Такива дървета тук е имало 7, Предпоследното ударено от гъртковица преди няколко години е било отсечено. До този гигантски ясен има и един столетен дъб.

Обръща внимание също така, че по старите и новите турски гробища има много и добре запазени вековни дървета с завидни размери.

Тук му е мястото също така да подчертаем, че съпровождащите ни хора се оказаха твърде отзивчиви и любезни и с готовност ни съдействаха в нашата работа по издирването на подходящи природни обекти и са ни обещали при техните обиколки да издирват такива и да сигнализират за тях в горското стопанство.

Нашето желание да посетим и да видим единственото в окръга защитено вековно дърво/Тракийският вечнозелен дъб/ не можа да бъде удовлетворено, тъй като то се намира на юг от Крумовград, който район от първи този месец е под режима на открити листове.

На другия ден, 6 ноември, времето коренно се промени и влоши - прецялата нощ и през целия ден вали дъжд. Това ни попречи да посетим предвидените в програмата ни други два черборови резервата, пътищата да които по тръдението на аташираните към нас хора при това време са почти непреходими. Ето защо отидохме само до село Бели пласт за да видим намиращият се там природозащитен обект "Каменни гъби". На обратен път

опитавме се да отидем до историческото място "Перперикон", обаче край село Стремци джипката заседна в калта и трябваше близо един час да се мъчим за да я изведем от там. Бяхме принудени да се върнем и след обед разгледахме града и в ловния магазин видяхме изложени за украса препарати на два бухала, един орел и една ветрушка - всички защитени видове

През нощта срещу седми потеглихме с влак за Елхово, където и пристигнахме след обед. Поради празничния там ден и лошо време пак бяхме принудени да бездействуваме и можахме само привечер да се срещнем с директора на горското стопанство др. инж. Виранов и да уговорим с него плана за утрешния ден.

На 8 ноември времето продължи да е лошо и дъждовито. Но въпреки това др. Виранов дойде да ни вземе от хотела с фойтон и потеглихме за резервата "Долна Топчия". Разгледахме много добре поддържаната фазанария за отглеждане на колхидския фазан, където се поддържа идеална чистота, задължителна дезинфекция на ръцете и краката при влизането в района на същата и пр. Сега във фазанарията има 46 възрасти, ловени през миналата година фазани/33 женски и 13 мъжки/, а излюпени от яйцата са 82/ 43 женски и 39 мъжки. При това няма никаква смъртност, с изключение на две недъгави пилета и едно смачкано от квачка. Люпенето е извършено от яйца снесени във фазанарията и от 30 яйца, взети от вън. От излюпените от последните някои мъжки показват белези на пръстенчатия фазан. Инженер Виранов се кани догодина да има 1000 люпени фазанчета! Успехът на фазанарията е безспорен и това се дължи на добросъвестната работа на помощниците на др. Виранов и на неговото високо ръководство. Констатирахме, че материалите, които се отпускат за нуждите на фазанарията/например мрежа за ограждане/ по нареждане от ОУГ Сливен е взета за техни нужди и поради това предвидения за ограждане район не е могъл да бъде ограден. Своевременно. В определения за нуждите на фазанарията участък е построена нова къщичка за персонала на фазанарията.

В самия резерват положението е значително подоброено - строго се спазва определения за резерватите изобщо режим и Наредбата за управление и стопанисване на съдия. Никакви нарушения/освен частични за паша/ не се наблюдават. Вредните животни като лисици, вълци и др. са изстребени. Не се наблюдават и диви свини. От едрите животни в резервата се движи само една сърна. В резултат на взетите мерки по опазването на резервата, поставяне на многобройни хранилки/над 40/ и др. поголовието на фазаните значително се е увеличило. Ние лично можахме на смрачаване да слушаме "пеенето" на фазаните, наблюдавахме и техните пресни следи, свидетелстващи, че хранилките се посещават именно от тях и поставената храна се изяжда. Колхидския фазан сега се наблюдава вече и извън границите на резервата - на север в района на село Каравелово, а на юг чак в районите на селата Срем и Мелница. А това свидетелствува за разширение и то значително на техния естествен район на разпространение и за подходящи и добри условия/естествени/, които той намира тук. Когато бяхме в резервата, геодезистите във връзка с тяхната работа правят неголеми просеки /с разрешение и знание на КГП/, които не нарушават особено много естествена среда, но очевидно все пак шума обезпокоява фазаните.

В "Балабана", която природна забележителност не можахме да посетим поради разкаляния терен, също така по свидетелството на др. Виранов, се наблюдава значително увеличаване броя на гнездящите там видове чапли, водни бици, дяволици и даже е наблюдаван един екземпляр от лопатар/Платеа леукокордия/.

В района на тополовите насаждения, въпреки няколкократно попълновения да бъдат отсечени за дърва два вековни дъба/един от тях е с обиколка 5 метра и е с могъщи клони/, др. Виранов можа да ги запази. В местността между селата Каравелово и Бояново има три групи с по 5-6 вековни дървета, които можахме да видим от влака при пътуването ни за Ямбол и които за сега още не са отсечени.

Поради лошото време без оглед да се оправи, бяхме принудени на 9 ноември да потеглим за София.

Във връзка с гореизложеното предлагаме:

1. Местността "Асар" да бъде обявена за защитена местност, в която да се забрани каквато и да било сеч, паша на добитък, вадене и делане на камък, разрушаване на намиращи се там зидарии, ~~и др.~~ копане и др. Същата да бъде означена с природозащитен знак. Археологическият институт да бъде поканен да направи там научни изследвания и разкопки.

2. Резервата "Чамлъка" да бъде по-добре означен с предупредителни табели и знаци, които да не се коват по дърветата, а да се монтирани върху стойки, направени от тръби и боядисани.

3. В резервата "Чамлъка" а и в другите два, ~~ако има такива~~, за в бъдеще да не се правят терасирания и изкуствено засаждане на чер бор или каквото и да е друго.

4. Борът "Патриарха" да се обяви за защитено дърво и се обозначи със

специално табло.

5. Да се обявят за защитени вековния дъб край село Татул, вековните ясен и дъб в местността "Ерепаяна" край село Пазарци, а г.с.гр.Кърджали да издири и предложи на КГП да се обявят за защитени и по-големите дървета из старите турски гробища.

6. Защитените вековни дървета с известна площ около тях да бъдат оградени с ограда издялана от естествени материали, а не с ограда от боядисани дъски или засадени туи, както имахме случай да наблюдаваме по други места из България.

7. Скалните гъби край село Бели пласт да се означат с природозащитен знак и пояснително табло, защото за сега този обект не е означен и никой не знае, че мястото е природна забележителност.

8. През лятото на 1965 година/в началото на месец юни/ да се предвиди най-малко десетдневна обиколка из окръга за издирване на природозащитни обекти, а КГП да командирова инж.Захаров да помогне за намирането на вкаменената гора.

9. Да се обърне внимание на ОУГ гр.Кърджали за полагане повече усилия за откриване на нови природозащитни обекти. За сега в окръга са обявени 3 резервата, едно вековно дърво и една историческа местност, а възможности за повече природни забележителности в този край са налице.

10. Да не се разрешава украсяването на ловните магазини/не само в гр.Кърджали, а и навсякъде/ с препарирани защитени видове животни, тъй като подобна украса предизвиква желание и у отделни лица да я притежават, а това води до браконьерски отстрел на защитените видове. Ако ли пък подобна украса е наложителна, то поне да е съпроводена с пояснителни етикети, че този или друг вид птица или бозайник са защитени видове и отстрелът им е забранен.

11. В Ямболския окръг също така да се засили работата по издирването на нови защитени природни обекти/за сега в окръга има само два резервата, три вековни дъба край село Коневец и природната забележителност "Балабана"/.

12. Да бъдат обявени за защитени двата дъба в тополовите насаждения край резервата "Долна Топчия" и групите дървета между селата Бояново и Каравелово.

13. Мястото от 200 декара, приданено напоследък към фазанарията да бъде оградено с висока телена мрежа, за да се предотврати изхвъркване на фазаните от фазанарията в резервата.

14. За люпило да не се вземат яйцата от вън, а тези фазани, които показват белези на пръстенчатия, да бъдат унищожавани с протокол, за да се избегне понататъшно покварване на чистата колхидска раса.

15. Да се забрани на ловните дружества да пускат отгледаните от тях пръстенчати фазани най-малко на едно разстояние от 50 километра от границите на резервата. На същите да се предложи и да се задължат вместо отглеждания от тях до сега пръстенчатия фазан да отглеждат чист колхидски фазан, като се поучат от опита на фазанарията за колхидски фазан при резервата "Долна Топчия".

16. Др.инж.Н.Виранов да напише раководство или научен труд по отглеждане и развъждане на колхидския фазан, като използва за това личния опит и приложения метод.

17. В хранилките в резервата да не се поставят редовно капани, а само с разрешение на службата по защита на природата при КГП, съгласувано с КЗП при БАН и само тогава, когато се разреши улавянето на определен брой фазани.

18. Да се следи строго и не се разрешава на ловците отстрел на колхидския фазан и извън границите на резервата, а на нарушителите да се налагат строги наказания.

19. В бъдеще, и очевидно твърде близко, при по-голямото му размножаване и явяване извън границите на резервата службата защита на природата при КГП и КЗП при БАН да разработят наредба, регулираща нормиран и за определен срок отстрел на тези фазани.

20. КЗП при БАН, съвместно с КГП/служба за защита на природата и отдел Лов и ловно стопанство/ да свикат едно съвещание в което ведно със специалистите орнитолози да разгледат въпроса в кои други места у нас следва да се разселва колхидския фазан и какви мерки трябва да бъдат взети

за опазване на тези нови находища и проследяване на разветието на колхидския фазан там.

21. За добрата работа по отглеждане на фазана да се даде поощрителна награда на директора на горското стопанство гр. Елхово др. П. Виранов и на фазановъда.

София, 20 ноември 1964 година

ДОКЛАДВАТ : /Н. Виходцевски/

. /А. Петров/